

Summaria Europensia 1/2011

Käesolev Summaria Europensia on pühendatud teenuste vabale liikumisele, mida käsitletakse teenuste raamdirektiivi kontekstis.

Koostanud: Merle Tõniste

Tagasiside ja ettepanekud: merle.toniste@nlib.ee

Märksõnad: *Euroopa Liit; teenuste direktiiv; teenuste liberaliseerimine; Bolkesteini direktiiv; päritolumaa põhimõte; vastastikune tunnustamine; ühtne turg; teenuste vaba liikumine; asutamisvabadus.*

Keywords: *European Union; services directive; service liberalization; Bolkestein directive; country of origin principle; mutual recognition; single market; freedom of services; freedom of establishment.*

Nimestik sisaldab Rahvusraamatukogus leiduvaid väljaandeid ja teadusajakirju ning internetiallikaid ja vaba juurdepääsuga võrguteavikuid. Käesolev Summaria Europensia kajastab teemakohast infot seisuga aprill 2011.

SISUKORD

1. Sissejuhatus.....	2
1.2 Euroopa Liidu dokumente.....	4
2. Refereeringud.....	6
3. Raamatuviiteid.....	9
4. Artikliviiteid.....	11
4.1 Artikleid teadusajakirjades.....	11
4.2 Artikleid Eesti väljaannetes.....	13
5. Võrguväljaandeid ja internetiallikaid.....	16

1. Sissejuhatus

Teenuste vaba liikumine on üks neljast vabadusest, mis loovad Euroopa Liidu siseturu, moodustades enamikus liikmesriikides 70% SKP-st ja tööhõivest.

Teenuste vaba liikumise põhimõtted tulenevad Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artiklitest 56-62-st (endised EÜ asutamislepingu artiklid 49-55) ning on tihedalt seotud asutamisdiguse põhimõtetega, ELTL artikkel 49 (endne EÜ asutamislepingu artikkel 43).

Enne teenuste direktiivi väljatöötamist selgitati teenuste vaba liikumise ja asutamisevabaduse põhimõtteid aastaid läbi Euroopa Kohtu lahendite ning spetsiifilise seadusandluse, mis oli teatud teenusevaldkondades juba varem välja töötatud. Siinkohal tuleb nimetatada finants-, transpordi-, audiovisuaal-, elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste, ning kutsevalifikatsiooni tunnustamise valdkonda. Need valdkonnad on teenuste direktiivi reguleerimisalast ka välja jätud.

Kuigi enamikes teenusesektorites oli kindel regulatsioon olemas, tekkis siiski vajadus õigusakti järele, mis kasutaks üldist lähenemist erinevatele teenustele, mitte ei tegeleks üksikute sektorite harmoneerimisega. Põhjus peitus tõsiasjas, et vastavalt komisjoni aruandele, mis valmis juulis 2002. aastal, täheldati arvukaid takistusi, mis tõkestavad või aeglustavad liikmesriikidevaheliste teenuste arendamist, mille tulemusena eksisteerib ELi integreeritud majanduse ning kodanike ja teenusepakkujate poolt kogetava reaalsuse vahel endiselt suur lõhe. Aruandest selgus ka, et takistused mõjutavad väga mitmesuguseid teenuste osutamise seotud tegevusi teenuseosutajate tegevuse kõikides etappides. Nende põhjuseks on sageli halduskoormus, piiriülese tegevusega seonduv õiguskindluse puudumine ning liikmesriikide vahelise vastastikuse usalduse puudumine.

Peale aruannet ja seadusandlike analüüse avaldas Euroopa Komisjon 2004. aasta jaanuaris teenuste raamdirektiivi esialgse ettepaneku [COM(2004) 2], mis peale pikki arutelusid ja parandusettepanekuid Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu poolt 2006. aasta detsembris vastu võeti (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul). Liikmesriikidele anti aega direktiiv seadusandlusesse üle võtta hiljemalt 28. detsembriks 2009. Eestis võeti direktiiv üle [Euroopa Liidu teenuste direktiivi rakendamise seadusega](#), mis jõustus eelpool nimetatud kuupäeval.

Teenuste raamdirektiiv hõlmab teenuseid, mida osutatakse majanduslikel kaalutlustel. Lisaks eelpool nimetatud valdkondadele on direktiivi reguleerimisalast välja jätud mittemajanduslikel kaalutlustel osutatavad üldhuviteenused, tervishoiuteenused, hasartmänguteenused, sotsiaalteenused, eraturvateenused, ajutist tööd vahendavate tööbüroode teenused, avaliku võimu teostamisega seotud tegevused ning notarite ja kohtutäiturite tegevus.

Direktiiv reguleerib põhimõtteliselt kahte olukorda – teenuseosutaja asutamist (püsiv teenus) ning piiriülese teenuse osutamist (ajutine teenus):

1) Riigid peaksid kaotama kõik põhjendamatud takistused teenuseosutaja asutamisele, diskrimineerivad takistused teiste liikmesmaade teenuseosutajatele ja lihtsustama haldusprotseduure, luues nn ühtsed kontaktpunktid ning võimaldades enamus toiminguid teha elektrooniliselt.

2) Ajutise piiriülese teenuse osutamise puhul peavad liikmesriigid tagama teenuse osutajale vabaduse osutada seal oma teenuseid, nõudmata täiendavaid administratiivseid protseduure (registreerimine, litsentseerimine). Lubatud on samas mitmed erandid kooskõlas Euroopa Kohtu tingimustega – piirangud teenuste ülepiirilisele ajutisele osutamisele peavad olema mittediskriminatiivsed, proportsionaalsed ja vajalikud.

Direktiiviga nähakse ette liikmesriikide vastastikust hindamist ja Euroopa Komisjoni regulaarseid direktiivi kohaldamise aruandeid Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Kuna kõik liikmesriigid ei ole veel teenuste direktiivi nõuetekohaselt oma seadusandlusesse üle võtnud, teatas Euroopa Komisjon oma 2011. aasta 27. jaanuari pressiteates ([IP/11/96](#)) kavatsusest käivitada meetmete programm, mis aitaks 2012. aastaks täiel määral ELi ühtse teenuseturu potentsiaali rakendada.

Need meetmed oleksid järgmised:

- **Tagada ühtse turu reaalne toimimine:** 2011. ja 2012. aastal viib komisjon läbi ühtse teenuseturu nõ toimekontrolli selle kasutaja seisukohast. Toimekontrolli käigus tuleb lisaks teenuste direktiivile arvesse võtta ka kõiki teisi ELis teenuste suhtes kehtivaid nõudeid ning hinnata erinevate nõuete vastastikust toimet. Selle abil selgitatakse välja konkreetsed praktilised probleemid, mis ühtse teenuseturu toimimist takistavad, ning erinevate nõuete koostoimest tulenev võimalik soovimatu mõju.
- **Kõrvaldada tõkked piiriüleste teenuste osutamise teelt:** Vastastikune hindamine tõi esile raskused piiriüleste teenuste osutamisel, kui teenuse osutaja ei ole asutatud riigis, kus teenust osutatakse. Komisjon jälgib sellega seoses tähelepanelikult teenuste direktiivi mõju. /.../
- **Tagada teenuste direktiivi tõhus rakendamine ja põhjalik kohaldamine:** Komisjon astub kahepoolsesse dialoogi mitmete liikmesriikidega, kus on ilmseid probleeme direktiivi rakendamisega. 2011. aastal koostab komisjon ka esimese hinnangu direktiivi rakendamise mõju kohta majandusele ja teenuseturu toimimisele.

Allikad: Euroopa Komisjoni siseturu peadirektoraat; Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul.

1.2 Euroopa Liidu dokumente

COM(2002) 441 final (Brussel, 30.07.2002)

Report from the Commission to the Council and the European Parliament on state of the Internal Market for Services: presented under the first stage of the Internal Market Strategy for Services.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0441:FIN:EN:PDF>

COM(2004) 2 (Brussels, 5.3.2004)

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council on services in the internal market.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0002:FIN:EN:PDF>

SEC(2004) 21 (Brussels, 13.1.2004)

Extended impact assessment of proposal for a directive on services in the internal market.

http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/docs/ia_2003/sec_2004_0021_en.pdf

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/123/EÜ, 12. detsember 2006, teenuste kohta siseturul.

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/et/oj/2006/l_376/l_37620061227et00360068.pdf

Uus ühtse turu strateegia Euroopa majanduse ja ühiskonna teenistuses: aruanne Euroopa Komisjoni presidendile Jose Manuel Barrosole, esitanud Mario Monti, 9. mai 2010.

http://ec.europa.eu/bepa/pdf/monti_report_final_10_05_2010_et.pdf

Komisjoni teatis, lõplik 27. oktoober 2010 [KOM(2010) 608]

Ühtse turu akt. Kõrge konkurentsivõimega sotsiaalne turumajandus. 50 ettepanekut ühise tööturu ja ettevõtlusmaastiku ning omavahelise kaubavahetuse parendamiseks.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0608:FIN:ET:PDF>

Komisjoni teatis, lõplik 27. jaanuar 2011 [KOM(2011) 20]

Ühtse teenusteturu toimivuse parandamine, tuginedes teenuste direktiiviga ette nähtud vastastikuse hindamise tulemustele.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0020:FIN:ET:PDF>

Euroopa Parlamendi raport 28. jaanuar 2011 teenuste direktiivi 2006/123/EÜ rakendamine.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2011-0012+0+DOC+PDF+V0//ET&language=ET>

Euroopa Parlamendi 15. veebruari 2011. aasta resolutsioon teenuste direktiivi 2006/123/EÜ rakendamise kohta.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0051+0+DOC+XML+V0//ET&language=ET>

Komisjoni teatis, lõplik 13. aprill 2011 [KOM(2011) 206]

Ühtse turu akt. Kaksteist vahendit majanduskasvu edendamiseks ja usalduse suurendamiseks. „Üheskoos uue majanduskasvu eest“.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0206:FIN:ET:PDF>

Halduskoostöö teenuste direktiivi raames: Hoiatusmehhanism ja siseturu infosüsteem (IMI): Suunised ja kasutusjuhend.

http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/docs/Alerts_ET.pdf

2. Refereeringud

Chang, Michele; Hanf, Dominik; Pelkmans, Jacques
The services directive: Trojan horse or white knight?
Journal of European Integration. Vol. 32 (2010), no. 1, p. 97-114.

Euroopa Liidu (EL) siseturu neli vabadust – kaupade, inimeste, kapitali ja teenuste, k.a. asutamisvabadus - on olnud integratsiooniprotsessi liikumapanevaks jõuks juba alates 1957. aastast, mil jõustus Rooma leping. ELi algusaastatel pöörati suuremat tähelepanu kaupade, hiljem kapitali vabale liikumisele. Nüüd on seatud eesmärgiks teenuste vaba liikumise tagamine, mis turutõkete tõttu ei ole veel saajaprotsendiliselt käivitunud. Kuigi 70% ELi sisemajanduse kogutoodangust moodustab teenustesektor, on piireületavate teenuste maht endiselt väga madal.

2004. aastal käis Euroopa Komisjon välja esialgse, liikmesriikide seas palju poleemikat tekitanud teenuste raamdirektiivi ettepaneku (tuntud ka kui „Bolkesteini direktiiv“), mille uuestisõnastatud eelnõu jõustus 2006. aastal peale pingelisi arutelusid Euroopa Liidu Nõukogus ja Euroopa Parlamendis. Kui õigusakti vastased kritiseerivad selle neoliberaalset iseloomu, mis ohustab Euroopa sotsiaalset mudelit, siis pooldajad näevad selles pigem Euroopa seni paindumatu tööturu päästerõngast ja ELi majanduse konkurentsivõime tugevdajat.

Artikli sissejuhatavas osas antakse ülevaade direktiivi eelloost, mis sai alguse 2000. aasta Lissaboni Ülemkogul paika pandud Lissaboni strateegiast, kus nähti muuhulgas ette teenuste siseturu väljakujundamise lõpuleviimine. Artikli põhiosas analüüsitakse teenuste direktiivi 2006/123/EÜ ja selle 2004. aasta eelnõu majanduslikke, õiguslikke ja poliitilisi aspekte. Autorid püüavad leida vastuseid küsimustele, milline erinevus on vaidlusi põhjustanud nn Bolkesteini ettepanekul ja praeguseks jõustunud teenuste direktiivil? Mis oli valesti komisjoni esialgses ettepanekus, et see osades liikmesriikides nii suurt vastuseisu põhjustas?

Aluslepingus nimetatud põhivabadustest ja Euroopa Kohtu aastatepikkusest praktikast lähtuva teenuste direktiivi peamiseks eesmärgiks on õigusliku raamistiku loomine, et kõrvaldada takistused, mis tõkestavad liikmesriikides tegutsevate teenuseosutajate asutamisvabadust ja teenuste vaba liikumist liikmesriikide vahel. Direktiivi puhul on tegemist horisontaalsete meetmetega, millega reguleeritakse väga erinevaid teenuseid. Samas on terve rida erandeid, mida direktiiv ei hõlma. Nendeks on näiteks finantsteenused, transpordi valdkonna teenused, elektroonilised võrgu- ja sideteenused, mitterajanduslikel kaalutlustel osutatavad üldhuviteenused, sotsiaalteenused, tervishoiuteenused, audiovisuaalteenused.

Bolkesteini ettepanek sisaldas nn asukohamaa põhimõtet, milles rida liikmesriike nägid *sotsiaalse dumpingu* ohtu. Nimetatud printsiibi alusel oleks teise liikmesriiki teenust pakkuvale firmale kehtinud tema koduriigi seadused. Komisjoni ettepanek, mis nägi ette sarnaselt kaupade vabale liikumisele rakendada vastastikuse tunnustamise põhimõtet ka

teenuste turu puhul, lükati pärast tuliseid vaidlusi tagasi peamiselt Prantsusmaa, Saksamaa ja Skandinaavia riikide nõudmisel ning asendati direktiivi parandatud eelnõus pisut leebema printsiibiga, mis lubab teises riigis vabalt teenust osutada. Uues sõnastuses jäeti direktiivi mõjualast välja liikmesriikide sotsiaalkindlustust, töö- ja puhkeajatingimusi, kollektiivlepinguid ning maksundust puudutavad sätted. Samas esitati liikmesriikidele nõue haldusmenetluste lihtsustamiseks ja ühtsete kontaktpunktide loomiseks.

Arutledes selle üle, kas direktiiv täidab oma eesmärgi pakkuda teenuseosutajatele ja teenuse kasutajatele õiguskindlust ning suurendada teenusteturu integratsiooni, tõdevad artikli autorid, et päris sellist eesmärki saavutatud ei ole. Positiivses mõttes võimaldab direktiiv küll piirata liikmesriikide seas laialt levinud praktikat seada teise riigi teenusepakkujale kõikvõimalikke kunstlikke tõkkeid, kuid negatiivses mõttes on autorite arvates tegemist liialt killustatud, eranditerohke ja segaselt sõnastatud õigusaktiga, mis annab tulevikus ilmselt rohkelt tööd juristidele.

Kokkuvõttes tõdevad artikli autorid, et teenuste direktiivi esialgne variant oleks teenusepakkujatele küll võimaldanud kergemat ligipääsu uutele turgudele piiri taga, kuid samas oleks pannud konkureerima liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemid, milleks liikmesriigid ise valmis ei olnud. Teenuste direktiivi üle peetud vaidlused tõstatasid igipõlise küsimuse teemal, millises suunas EL liigub - kas edasise laienemise või suurema integratsiooni teed? Siiski leiavad autorid, et jõustunud direktiiv on andnud tugeva tõe edasiseks integratsiooniks.

Refereerinud Merle Tõniste

Crespy, Amandine

When „Bolkenstein” is trapped by the French anti-liberal discourse: a duiscursive-institutionalist account of preference formation in the realm of European Union multi-level politics.

Journal of European Public Policy, vol. 17 (2010), No 8, p.1253-1270.

Teenuste direktiivi käsitlevatest teaduskirjutistest puudust ei ole. Originaalis „Bolkensteini” direktiiviks nimetatud eelnõu tekitas ülemäärase meedia tähelepanu – eelkõige tänu vaieldava päritolumaal põhimõtte kaasaarvamisele, mille puhul kardeti dumpingut palga ja sotsiaalkaitse valdkonnas.

Mõnel juhul tähendas see tingimus jõulist sammu „mittekäidavasse tsooni”, põhimõttelist ja šokeerivat siseturu segiraputamist.

Nimetatud direktiivi ettepanek esitati lõplikult kooskõlastatuna 2006. aasta lõpus. Kõik 27 EL riiki pidid siseriiklikud õigusaktid direktiiviga kooskõlla viima enne 28. detsembrist 2009.a.

Teenuste direktiivil on pearoll Lissaboni strateegia saamisloos 2000. aastal, eelduseks EL majandusliku konkurentsivõime tõstmine. Direktiivi eesmärgiks on toimiva teenuste turu loomine ja kehtestamine.

Artikkel uurib ja analüüsib siseriiklikku reaktsiooni ja selle mõju Euroopa seadusloome tasandile. Turu liberaliseerimise üle käisid vaidlused Belgias, Saksamaal, Rootsis jt. riikides. Käesolev artikkel selgitab nii teoreetiliselt kui ka empiirilisel neid allikaid ja vahendeid, mida Prantsuse valitsus direktiivi sisu ja sõnastuse muutmiseks kasutas.

Direktiivi vaidlustamise eeldustest tuuakse välja kolm:

- äärmusvasakpoolsuse mõju avalikule arvamusele;
- põhiseaduse referendumi kampaania ära kasutamine poliitilistel eesmärkidel;
- president Chirac'i äge vastuseis eelnõule.

Viimane abinõu võimaldas personaalset sekkumist Euroopa Liidu tasemel, jättes direktiivi pooldajatele Prantsusmaal vähe manööverdamisvõimalusi.

Artiklist käsitletakse teenuste direktiivi saamisloo taustal Prantsusmaa mõju Euroopa kaasaegsetele läbirääkimistele, arutletakse Prantsusmaa hoiakuid alates 90ndatest, kui Prantsusmaa süüdistas Euroopa Ühendust liigses liberaalsuses. Bolkensteini direktiivi ülesed vaidlused seostusid tugevalt vaidlustega Põhiseaduse lepingu ratifitseerimise üle.

Bolkensteini direktiiv on heaks näiteks poliitilise eliidi ja avalikkuse vahel tekkinud arutelust, mis üldiselt EL tasemel on nõrk. Prantsusmaal organiseerus avalikkus järkjärgult alates 2004. aasta sügisest, kus asjade käiku sekkusid ja hakkasid mõjutama nii ajakirjandus kui ka erinevad poliitilised jõud. Direktiiv muutus „tehnilisest” teemast poliitiliseks.

Protsessi jälgimine ja selle analüüs näitavad, et Euroopa Põhiseaduse lepingu vastase kampaania (näit. liikumine „Call of the 200”jt.) keskmeks tõusis Bolkensteini direktiiv. Kogu Prantsusmaa poliitiline spekter oli direktiivi muutmise seisukohalt küllaltki üksmeelne – vasakpoolne initsiatiiv kajastus konservatiivide tegevuses.

Kokkuvõttes väidab autor, et Prantsusmaal toimunud debatt teenuste direktiivi üle poliitilisel tasemel on tõenduseks, et avalik arutelu on jõuliseks hoovaks riiklike eelistuste sõnastamisel. EL teemade politiseerimine on võimalik ka osavalt kombineerides siseriikliku ja parteipoliitikat. Tõendamist leiab ka Euroopa Parlamendi parteipoliitilise debati osatähtsuse kasv EL otsustusprotsessis.

Prantsusmaalt alguse saanud teenuste direktiivi-vastane positsioon mõjutas Euroopa Liidu poliitikat. Artikkel väidab aga ka, et Prantsusmaa on üks suuremaid teenuste eksportijaid (teisel kohal Euroopas) ja liberaalsema direktiivi elluviimisega oleksid nad oluliselt võitnud.

Refereerinud Anu Nestor

3. Raamatuviiteid

Barnard, Catherine. The substantive law of the EU : the four freedoms / Catherine Barnard. Oxford : Oxford University Press, 2004. xcii, 549 lk. Sisaldab reg. Kohaviit: 2-04-04422 [EL infokeskus]

Broberg, Morten. Free movement in the European Union : cases, commentaries and questions / Morten Broberg & Nina Holst-Christensen. Copenhagen : Djøf Publishing, 2004. 939 lk. Sisaldab reg. Kohaviit: 2-05-02874 [EL infokeskus]

European Union law : cases / edited by Frank Emmert. Utrecht, The Netherlands : Eleven International Publishing, 2007. xiv, 690 lk. Sisaldab reg. Kohaviit: 2-09-03473 [EL infokeskus]

The evolution of the single European market / edited by David G. Mayes. Cheltenham ; Lyme : Elgar, 1997. IX, 286 lk. Sisaldab bibliogr. ja reg. Kohaviit: 2-98-08911 [EL infokeskus]

Freedom of services in the European Union : labour and social security law : the Bolkestein initiative / editor: Roger Blanpain ; contributors: Roger Blanpain ... [et al.]. *Bulletin of comparative labour relations* ; 58. The Hague [etc.] : Kluwer Law International, 2006. xxvi, 386 lk. Bibliogr. joonealustes märkustes. Kohaviit: PL A/5100; 58 [EL infokeskus]

Guild, Elspeth. European Union and third party service trades : four essays on EU services : working paper / by Elspeth Guild. *Global economic issues publications*. Geneva : Quaker United Nations Office, 2007. iv, 44 lk. Sisaldab bibliogr. Kohaviit:3-09-00594 [RR õigusteaduse ja rahvusvaheliste organisatsioonide saal] Kättesaadav arvutivõrgus:
<http://www.quono.org/geneva/pdf/economic/4-essays-2007-05.pdf>

Kasutusjuhend : siseturu infosüsteem (IMI) ja teenuste direktiiv / [Euroopa Komisjon]. Luxembourg : Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009. 32 lk. Kohaviit: 3-10-00784 [EL infokeskus] Kättesaadav arvutivõrgus:
http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/docs/IMI_SD_handbook_et.pdf

The Laval and Viking cases : freedom of services and establishment v. industrial conflict in the European Economic Area and Russia / editor, Roger Blanpain ; guest editor, Andrzej M. Świątkowski ; contributors, Nikitas Aliprantis ... [et al.]. *Bulletin of comparative labour relations* ; 69. Austin : Wolters Kluwer Law & Business ; Alphen aan den Rijn : Kluwer Law International ; Frederick, MD : Sold and distributed in North, Central and South America by Aspen Publishers, 2009. xxii, 248 lk. Sisaldab bibliogr. Kohaviit: PL A/5100; 69 [RR õigusteaduse ja rahvusvaheliste organisatsioonide saal]

The law of the single European market : unpacking the premises / Catherine Barnard and Joanne Scott. Oxford ; Portland, Oregon : Hart Publishing, 2002. xxxix, 414 lk. Sisaldab bibliogr., reg. Kohaviit: 2-02-06100 [EL infokeskus]

Die neue Dienstleistungsrichtlinie der Europäischen Union : Hoffnungen und Erwartungen angesichts einer (weiteren) Vervollständigung des Binnenmarktes = The new services directive of the European Union : hopes and expectations from the angle of a (further) completion of the internal market = La nouvelle directive de l'Union européenne relative aux services : espoirs et attentes considérés en vue de (l'autre) complètement du marché intérieur / Heribert Franz Koeck, Margit Maria Karollus (Hg.). *FIDE XXIII Kongress Linz 2008 : Kongress-Publikationen* ; 3. xix, 428 lk. FIDE = Fédération internationale de droit européen = International Federation for European Law. - Rmt. kaanel ainult ingliskeelne pealkiri. - Sisaldab bibliogr. Kohaviit: 2-08-05249 [EL infokeskus]

Services and free movement in EU law / edited by Mads Andenas and Wulf-Henning Roth. New York [etc.] : Oxford University Press, 2002. xlix, 466 lk. Sisaldab bibliogr., reg. Kohaviit: 2-03-03206 [EL infokeskus]

The Services Directive : consequences for the welfare state and the European social model / Ulla Neergaard, Ruth Nielsen and Lynn Roseberry (eds.). Copenhagen : Djøf Pub., 2008. 260 lk. : ill. Bibliogr. joonealustes märkustes. Kohaviit: 2-09-03152 [RR EL infokeskus]

Snell, Jukka. Goods and services in EC law : a study of the relationship between the freedoms/ Jukka Snell. New York : Oxford University Press, 2001. xlv, 251 lk. Sisaldab bibliogr., reg. Kohaviit: 2-02-07675 [EL infokeskus]

Toth, A. G. The Oxford encyclopaedia of European Community law. Volume II, The law of the internal market / A.G. Toth. Oxford [etc.] : Oxford University Press, 2005. cliii, 816 lk. Sisaldab bibliogr., reg. Kohaviit: 3-06-03199 [EL infokeskus]

Vries, Sybe Alexander de. Tensions within the internal market : The functioning of the internal market and the development of horizontal and flanking policies / Sybe Alexander de Vries. Groningen : Europa Law Publishing, 2006. xvi, 463 lk. Sisaldab bibliogr. Kohaviit: 2-06-03747 [EL infokeskus]

4. Artikliviited

4.1 Artikleid teadusajakirjades

Ackermann, Thomas. Das Informationsmodell im Recht der Dienstleistungen // Zeitschrift für Europäisches Privatrecht, nr. 2, 2009, lk. 230-267. [RR õiguskirjanduse saal]

Badinger, Harald; Maydell, Niklas. Legal and Economic Issues in Completing the EU Internal Market for Services: An Interdisciplinary Perspective. // Journal of Common Market Studies, vol.47, no.4, September 2009, p 693-717. [RR EL infokeskus]

Bernard, Catherine. Unravelling the services directive. // Common Market Law Review, vol. 45, no. 2, April 2008, p 323-394. [RR EL infokeskus]

Canoy, Marcel; Smith, Peter M.. Services and the Single Market. // Journal of Industry, Competition & Trade, vol. 8, no. 3/4, December 2008, p 319-347. [Business Source Complete (EBSCO)]

Carolan, Bruce. The Amended Proposal for a Directive on Services in the Internal Market and its Potential Impact on the Irish Tourism Industry. // International Travel Law Journal, no.1, 2007, p 13-21. [[SSRN Social Science Research Network](#)]

Chang, M.; Hanf, D.; Pelkmans, J. The services directive: Trojan horse or white knight? // Journal of European Integration, vol 32, no 1 (Special issue), 2010, p 97-114. [RR EL infokeskus]

Crespy, A.; Gajewska, K. New parliament, new cleavages after the eastern enlargement? The conflict over the services directive as an opposition between the liberals and the regulators. // Journal of Common Market Studies, vol 48, no 5, 2010, p 1185-1208. [RR EL infokeskus]

Crespy, Adamine. When „Bolkestein“ is trapped by the French anti-liberal discourse: a discursive-institutionalist account of preference formation in the realm of European Union multi-level politics. // Journal of European Public Policy, vol.17, no.8, December 2010, p 1253-1270. [RR EL infokeskus]

Davies, Gareth. The Services Directive: extending the country of origin principle and reforming public administration. // European Law Review, vol.32, no.2, April 2007, p 232-245. [RR EL infokeskus]

The European Single Market – how far from completion? // [Intereconomics](#), vol 46, no 2, March/April 2011, p 64-81.

Freyer, Helge. Dienstleistungserbringung ohne Grenzen – oder : grenzüberschreitende Erbringung von Dienstleistungen // Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht, nr. 15, 2008, lk. 459-462. [RR õiguskirjanduse saal]

Gritsenko, Jelena. Administrativnõje protsedurõ organizatsii okazanija uslug v stranahh Jevropeiskogo Sojuza : problemõ implementatsii direktivõ ob uslugahh v natsionalnom prave (na primere Germanii) // Pravovedeniye, nr. 3, 2009, lk. 133-153. [RR õigusteaduste saal]

Van den Gronden, Johan; de Waele, Henri. All's well that bends well? The constitutional dimension to the services directive. // European Constitutional Law Review, vol 6, no 3, 2010, p 397-429. [RR EL infokeskus]

Hatzopoulos, Vassilis; Uyen Do., Thien. The case law of the ECJ concerning the free provision of services: 200-2005. // Common Market Law Review, vol. 43, no. 4, August 2006. p 923-991. [RR EL infokeskus]

Klamert, Marcus. Of Empty Glasses and Double Burdens: Approaches to Regulating the Services Market à propos the Implementation of the Services Directive. // Legal Issues of Economic Integration, vol.37, no.2, May 2010, p 111–132. [RR EL infokeskus]

Lindberg, Björn. Are political parties controlling legislative decision-making in the European Parliament? The case of the services directive. // Journal of European Public Policy, vol.15, no.7, December 2008, p 1184-1204. [RR EL infokeskus]

Menz, Georg. Are you being served? Europeanizing and re-regulating the single market in services. // Journal of European Public Policy, vol 17, no 7 (Special issue), 2010, p 971-987. [RR EL infokeskus]

Messerlin A. Patrick. Liberalising services trade in the EU. // [Intereconomics](#), vol.40, no.3, May-June 2005, p 120-139.

Miklin, Eric. Government Positions on the EU Services Directive in the Council: National Interests or Individual Ideological Preferences?. // West European Politics, vol.32, no.5, September, 2009, p 943-962.[Academic Search Complete (EBSCO)]

Nicolaïdis, Kalypso; Schmidt, Susanne K. Mutual recognition 'on trial': the long road to services liberalization. // Journal of European Public Policy, vol.14, no.5, August 2007, p 717-734. [RR EL infokeskus]

Kostoris Padoa Schioppa, Fiorella. Dominant losers: a comment on the services directive from an economic perspective. // Journal of European Public Policy, vol.14, no.5, August 2007, p 735-742. [RR EL infokeskus]

Van Meerten, Hans. A Comparison of the Services Directive with the Case Law of the Court of Justice: A Case Study. // Griffin's View, vol. 7, no 2, 2006, p 142-162. [[SSRN Social Science Research Network](#)]

Pelkmans, Jacques. The Internal Services Market: Between economics and political economy. // [EIPASCOPE No.2, 2007](#), p 9-16.

Pro and Contra: After the EP vote: Amendments to the draft Services Directive. // [CESifo Forum Vol.7, No.1](#), Spring 2006, p 46-48.

Saint-Paul, Gilles. Making sense of Bolkestein-bashing: Trade liberalization under segmented labor markets. // Journal of International Economics, vol 73, no 1, September 2007, p 152–174. [[Science Direct \(Elsevier\)](#)]

Schmidt, Susanne K. When Efficiency Results in Redistribution: The Conflict over the Single Services Market. // West European Politics, vol.32, no.4, July 2009, p 847-865. [Academic Search Complete (EBSCO)]

Rentrop, Timm. The Services Directive: What is actually new?. // [EIPASCOPE No.2, 2007](#), p17-22.

Veranneman, Barbara. Environmental Services, Permits and the „Bolkestein Directive“. // European Energy and Environmental Law Review, vol.17, no.3, June 2008, p156-164. [Tartu Ülikooli Raamatukogu; [Kluwer Law Internationale–Kluwer Law Online](#)]

de Waele, Henri. The transposition and enforcement of the Services Directive: a challenge for the European and the national legal orders. // European Public Law, vol.15, no 4, December 2009, p 523-531. [RR EL infokeskus]

4.2 Artikleid Eesti väljaannetes

Arnover, Tõnis. ELi liidrid leppisid lahja teenustedirektiiviga. // Äripäev. - (2006/Mar/27) - Lk. 6.

Arnover, Tõnis. Siseturu teenuste direktiiv lõpusirgel. // Äripäev. - (2006/Jun/1) - Lk. 3.

Bahovski, Erkki. Europarlament soosis teenuste vabastamist. // Postimees. - (2006/Feb/17) - Lk. 11.

Bahovski, Erkki. Teenuste direktiiv tõi Strasbourgi protestid. // Postimees ; Postimees : na russkom jazõke. - (2006/Feb/15) - Lk. 8;7.

Barnier, Michel. Paremini toimiv ühisturg tooks majanduskasvu. / Michel Barnier ; intervjuueerinud Marti Aavik // Postimees (2010) 20. september, lk. 13.
Eesti juuksurid ja elektrikud võivad peagi ELis takistusteta äri alustada. // Postimees. - (2006/Nov/16) - Lk. 12.

Garanzha, Jevgenija. Tshetõre svobodõ JS. // Molodjozh Estonii. - (2005/Jun/13) - Lk. 3.

Ilves, Toomas Hendrik. Kaitskem oma huve julgemini. // Äripäev. - (2006/Feb/27) - Lk. 27.

Kingsepp, Sirje. Kas teenuste direktiiv toetab Eesti ettevõtlust? // Lääne Elu. - (2005/Nov/12) - Lk. 2.

Komissar McCreevy bjotsja za svobodnõhh rõnok uslug. // Vesti Nedeli. - (2005/Jun/17) - Lk. 13.

Lobjakas, Ahto. Eesti surub EL-is peale liberaalset mudelit. // Eesti Päevaleht. - (2005/Mar/24) - Lk. 13.

Lobjakas, Ahto. Teenuste vaba liikumise põhimõtte lõhub euroliidu ühtsust. // Eesti Päevaleht : Ärioleht. - (2005/Apr/20) - Lk. 10.

Lobjakas, Ahto. Üks tont käib mööda Euroopat. // Sirp. - (2005/Apr/1) - Lk. 2.

Mikko.Marianne. Euroopa Komisjon võttis vastu EL-i teenuste direktiivi, mille eesmärk oli luua tingimused teenuste liikumiseks ka tegelikkuses. // Pärnu Postimees 21. veebr. lk. 9.

Mikko, Marianne. Euroopa Liit lihtsustab teenuste müüki. // Äripäev. - (2004/Oct/7) - Lk. 19.

Mikko, Marianne. Teenuste direktiivi kesine kompromiss. // Äripäev. - (2006/Feb/20) - Lk. 26.

Oppi, Triin. Parikmaher iz Estonii smozhet rabotat v JS. // Postimees : na russkom jazõke. - (2006/Nov/16) - Lk.8.

Paris, Krister. Euroopa Parlament võttis vastu teenuste vaba liikumise direktiivi. // Eesti Päevaleht. - (2006/Feb/17) - Lk. 12.

Paris, Krister. Euroliidu ministrid andsid teenuste vabale liikumisele rohelise tee. // Eesti Päevaleht. - (2006/May/31) - Lk. 15.

Prei, Tõnu. Euroopa Parlament nõustus teenuste vaba liikumisega. // Meie Maa. - (2006/Feb/21) - Lk. 4.

Rank, Sirje. ELi teenuste direktiiv jõuab parlamenti. // Äripäev. - (2006/Feb/14) - Lk. 9.

Ratso, Signe. Euroopa kardab teenuste vaba liikumist. // Äripäev. - (2005/Apr/1), nr. 62 - Lk. 26.

Raus, Laura. Eesti murrab teenusepakkujatele uksi Euroopasse lahti. // Otsustaja (2011) nr. 45, lk. 18-19.

Ruuda, Marit. Euroopa teenuseturk jääb veel suletuks. // Postimees. - (2005/Mar/24) - Lk. 14.

Siseturu teenuste uus direktiiv on oluline samm teenuste siseturu loomisel. // Transport ja Teed. - (2006), nr. 6 - Lk. 5.

Teder, Reet. Väga hea, et ei arvestatud! // Eesti Päevaleht : Ärioleht. - (2006/Nov/29) - Lk. 10.

Tigasson, Külli-Riin. Kas sellist Euroopat me tahtsime? // Eesti Päevaleht. - (2005/Apr/25) - Lk. 3.

Tooman, Artur. Ihh direktiva nam ne meshajet. // Delovõje Vedomosti. - (2006/Mar/1) - Lk. 2.

Tuul, Harry. Teenuste liikumine jätab leigeks. // Äripäev. - (2006/Nov/17) - Lk. 4-5.

Vendla, Kaidi. Siseturu teenuste direktiiv - kas palju kära ei millestki? // Eesti Rohuteadlane. - (2005), nr. 4 - Lk. 4-7.

Änilane, Janne. Ettevõtjate elu EL liikmesmaades muutub lihtsamaks. // Elva Postimees. - (2006/Dec/9) - Lk. 4

MÄRKUS: Sama ka Hiiu Leht 12. dets. 2006, lk. 6.

5. Võrguväljaandeid ja internetiallikaid

Barnard, Catherine. Employment Rights, Free Movement under the EC Treaty and the Services Directive. Edinburgh Univ.: Europa Institute, Mitchell Working Paper Series no 5/2008.

http://www.law.ed.ac.uk/file_download/series/44_employmentrightsfreemovementundertheetreatyandtheservicesdirective.pdf

Bruijn, Roland de. The Trade-induced effects of the Services Directive and the country-of-origin principle. ENEPRI Working Papers, no 44, April 2006.

<http://www.enepri.org/files/Publications/WP044.pdf>

Davies, Gareth. Services, Citizenship and the Country of Origin Principle. Edinburgh Univ.: Europa Institute, Mitchell Working Paper Series no. 2/2007.

http://www.law.ed.ac.uk/file_download/series/29_servicescitizenshipandthecountryoforiginprinciple.pdf

Delgado, Juan. The European Services Directive. The Brookings Institution U.S.-EUROPE Analysis Series, April 2006.

http://aei.pitt.edu/8398/1/EN_JD_Brookings_Paper_April06.pdf

Evju, Stein. Implementing EU Law on Services: National Diversity and the Human Rights Dilemma. University of Oslo Faculty of Law Research Paper no 1, 2011.

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1736561

Saint-Paul, Gilles. Making sense of Bolkestein-bashing: trade liberalization under segmented labor markets. IZA Discussion Paper no 1618, May 2005.

http://www.iza.org/en/webcontent/publications/papers/viewAbstract?dp_id=1618&menuTriggered=true&noPageLoaded=true

Smith, Rachael Craufurd. Old Wine in New Bottles? From the 'Country of Origin Principle' to 'Freedom to Provide Services' in the European Community Directive on Services in the internal market. Edinburgh Univ.: Europa Institute, Mitchell Working Paper Series no 6/2008.

http://www.law.ed.ac.uk/file_download/series/35_oldwineinnewbottlesfromthecountryoforiginprincipletofreedomtoprovideservicesinth.pdf

Teenuste direktiivi rakendamise käsiraamat . – Luksemburg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2007.

http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/services-dir/guides/handbook_et.pdf

Vogt, Line. The EU's Single Market: At Your Service?. OECD Economics Department Working Papers, no. 449 October 2005. [OECD iLibrary]

http://www.oecd-ilibrary.org/economics/the-eu-s-single-market_074856470712

Weatherill, Stephen. Promoting the Consumer Interest in an Integrated Services Market. Edinburgh Univ.: Europa Institute, Mitchell Working Paper Series no 1/2007.
http://www.law.ed.ac.uk/file_download/series/23_promotingtheconsumerinterestinanintegratedservicesmarket.pdf

De Witte, Bruno. Setting the Scene: How did Services get to Bolkestein and Why?. EUI Working Papers Law , no 20, 2007.
http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/6929/LAW_2007_20.pdf?sequence=1

Internetiallikaid

Euroopa Komisjoni Siseturu peadirektoraat: teenuste turg
http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/index_19_en.htm

Euroopa Komisjoni ühtse turu akti lehekülg
http://ec.europa.eu/internal_market/smact/index_et.htm

EUGO
Ühtsed kontaktpunktid: bürokraatia lihtsustamine teenusepakkujate jaoks
http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/index_et.htm

Euroopa Komisjoni Siseturu infosüsteem (IMI)
http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/index_et.html

Liikmesriikide riiklikud IMI koordinaatorid (NIMIC)
http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/contact_et.html

Euroopa Komisjoni portaal „Teie Euroopa – praktiline teave ettevõtluseks Euroopas“
http://ec.europa.eu/youreurope/business/profitting-from-eu-market/providing-services/index_et.htm

EurActive: Services in the internal market
<http://www.euractiv.com/en/innovation/services-internal-market/article-132241>

EurActive: Services of General Interest in the EU (SGI)
<http://www.euractiv.com/en/sustainability/services-general-interest-eu-links-dossier-500147>

Euroopa Kaubanduskodade Assotsiatsiooni (Eurochambres) uuringud teenuste direktiivi rakendamise kohta
<http://www.eurochambres.be/content/default.asp?PageID=146>

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, teenuste vaba liikumine ELis
<http://www.mkm.ee/teenuste-vaba-liikumine-el-s-2/>